

živností jirchářskou (Weissgerberei) a živností koželužskou (Roth- neboli Lohgerberei), sluší poukázati k některým dobrozdáním obchodních a živnostenských komor: Jircháři přísluší i koželužská práce ohledně menších koží, kdežto koželuhoři nelze zase odepřítí úprava zboží kamencem (kterážta činnost jest tedy speciální jinak výrobou jirchářů; srv. k tomu obchodní a živnostenskou komoru v Innomostí). Koželuzi mohou pro zákazníky své obstarávati bíle vydělanou kůži a obchodovati koží touto, kdežto se strany druhé opět může jirchář obstarávati, barviti a do obchodu dávati kůži červenou (t. j. jinak vydělánou od koželuha; srv. obch. a živn. komora celovecká).

Kožené částky oděvu přináležejí cídití rukavičkářům a nikoli jirchářům, vyjímaje ona místa, kde není rukavičkářů, kde však sídlí jircháři (srv. obch. a živn. komora vídeňská).

K nastoupení a samostatnému provozování živnosti jirchářské, po případě koželužské potřebí jest, jako ke všem živnostem řemeslným, jednak aby vyhověno bylo všeobecným náležitostem (§§ 11—13 ř. živn.), jednak žádá se průkaz zvláštní odborné způsobilosti podaný výučným listem a vysvědčením o praktickém zaměstnání v živnosti jirchářské a koželužské (srv. § 14 ř. živn.). Průkaz této zvláštní způsobilosti podává i vysvědčení kursu pro praktikanty na c. k. pokusném ústavu pro průmysl kožní ve Vídni, tak sice, že vysvědčení toto opravňuje samo o sobě k samostatnému provozování živnosti koželužské, pokud se týká, jirchářské pod tou podmínkou, prokáže-li žadatel, že prve, než do kursu vstoupil, aspoň po dva roky při řemesle tomto prakticky byl zaměstnán (srv. min. nař. ze dne 24. dubna 1885 č. 57 ř. z.).

Největší počet koželužů v Čechách jest v kraji kralovéhřeckém; řemeslná výroba a zpracování kůže u nás vůbec mizí.

Živnosti kočovné.

Obchodu podomnímu (hausírnictví) příbuznými jsou veškerá ostatní výdělková zaměstnání kočovně provozovaná, jichž předmětem jest zhoto- vování nebo zpracování zboží nebo provozování obchodů (srv. 2. odst. výnosu min. obchodu ze dne 23. prosince 1881 č. 2049). Ku živnostem kočovným náležejí dle toho výnosu:

a) zaměstnání oněch lidí, kteří z návštěvy trhů činí samostatnou živnost (t. zv. jarmarečníků neboli trhovců, fierantů — od vlašského slova *fiera* = trh);

b) podniky bazarů a kočovných skladů, t. zv. létacích výprodejů a pod.;

c) výdělečný odbor kočovných obchodních jednatelů;

d) kočovně provozovaný nákup zboží;

e) zvláštní způsob obchodování obyčejný v Tyrolsku a spočívající na t. zv. obchodních pasech;

f) sbírání odpadků průmyslových a přírodních výrobků;

g) kočovně provozované obstarávání živnostenských prací v užším slova smyslu (srv. k tomu cit. výn. min. obch. ze dne 23. prosince 1881).

Skupina živností kočovných uvedená pod č. a) — d) spadá všeobecně pod ustanovení řádu živn., a platí za živnosti svobodné a mohou tudíž se provozovati na pouhé ohlášení, jakž ostatně stanoví výslovně pro trhovce § 63 řádu živn. a pro obchodní agenty § 59 řádu živn. Vzhledem ku význačnému postavení těchto potulných neboli kočovných živností budiž uvedeno toto:

ad *a*) Pokud jde o poměr mezi hausírnictvím (podomním obchodem) a fierancíí, dlužno ještě vytknouti to, že podobně, jako zapovídá se hausírníkům navštěvovati trhy, pokud se týká, vykládati tam zboží na pevných místech, není obráceně zase dovoleno trhovcům provozovati na trzích podomní obchod zbožím svým. Obchod podomní a trhovnictví (fierancie) nelze sloučiti v jedno provozování (srv. min. výn. ze dne 6. října 1856 č. 6914 a k tomu cit. výn. z r. 1881).

ad *b*) Zřízení nějakého bazaru, kočovného skladu nebo létacího výprodeje atd. jeví se býti ve smyslu platného zákona živnostenského vykonáváním — třeba i dočasně provozovaným svobodné živnosti se stabilní provozovárnou. Proto ukládá se živnostenskému úřadu za povinnost, aby v té případnosti, když takováto živnost se ohlašuje, pátral, nepřekáží-li ohlašujícímu obchodníku nějaký důvod vyloučení uvedený v §§ 5 a 6 řádu živn. (srv. též § 13 řádu živn.). Neoprávněné provozování takovéto kočovné živnosti trestá se peněžitou pokutou od 5 do 200 zl. (srv. § 132 *a*) živn. ř.), a rovněž i měření a vážení podle zrušených jednotek míry a váhy má se od úřadů přísně stíhati. Pokud pak ve skladech zboží konají se spolu i dobrovolné dražby (licitace), budiž povždy šetřeno i platných předpisů o obligatorním vydobytí si zvláštního svolení k odbývání dražeb a zapravení zvláštní taxy do fondu chudinského. Majitelé skladů kočovných nespádají pod předpisy zákona o hausírnictví (srv. patent o haus. ze dne 4. září 1852 č. 252 ř. z. a cit. min. výnos z r. 1881).

ad *c*) Jak známo, nesmějí obchodní cestující (agenti) míti kromě na trzích u sebe zboží na prodej, nýbrž jen vzorky zboží a nejsou nikterak oprávněni provozovati obchod od místa k místu ani dům od domu. Předpisu tohoto budiž se vši svědomitostí šetřeno; rozmanité přestupky zmíněných oprávnění trestny jsou, je-li tu v podstatě případ neoprávněného podomního obchodu, dle císař. patentu ze dne 4. září 1852 č. 252 ř. z., jinak dle § 132 *a*) řádu živn. (srv. shora).

ad *d*) Zaměstnání těch, kdož nakupují zboží pochůzkou světem, aby je pak prodali v pevných místech (ku př. je tento způsob obvyklým napořád u obchodu dobyt看), nespadá dle výměru podaného císařským patentem ze dne 4. září 1852 a dle § 60 ř. z. v pojem obchodu podomního, nýbrž tvoří živnost svobodnou. Totéž platí i o těch živnostech, které provozují nakupování starého šatstva, železa a pod. předmětů kočovně (srv. cit. min. výn. z r. 1881).

ad *e*) Obchodní pasy k obchodování kočovnému smí se vydati jen v Tyrolsku (kdež vžila se tato zvláštní instituce) a jen ve prospěch takových podniků obchodních, kteréž buďto povahou svojí nespádají v pojem obchodu podomního (jako jest v Tyrolsku ustálené nakupování a prodávání ovoce a jižních plodů), nebo co do rozsahu svého, v jakém se od pradávna provozují, nemohou býti sem vřaděny bez značné újmy pro ustanovení vydaná o obchodu podomním (§§ 8—16 patentu o obchodu podomním); to platí jmenovitě též i o obchodu v Tyrolsku obvyklém a odtud do cizozemská i jiných zemí korunních provozovaném (ku př. do Korutan a v značné míře i do Solnohradska atd.), jehož předmětem jest zboží hrnčířské, dřevěné, náčiní zahradnické, výrobky ze železa, plechu a drátu. Pro objem oprávnění této kočovné živnosti rozhodným jest právě onen pas obchodní. Předpisy patentu o podomním obchodu, jež týkají se vido-

vání, nemají, jak se samo sebou rozumí, platnosti pro pasy obchodní (srv. cit. min. výnos z r. 1881).

ad *f*) Sbíráání hadrů, ostřížků, kostí, odpadků žíněných a odpadků srsti ze skotu, sbíráání smůly, léčivých bylin a pod. nesluší dle čl. V. lit. *e*) a *q*) vyhl. patentu k řádu živn. pokládati za živnost a není tedy třeba ohlášení u úřadu živnostenského, byť se i sbíráání to provozovalo po živnostensku. Avšak z ohledů policejních uložena hadrářům již ve starších předpisech (srv. dek. dv. kanc. ze dne 20. února 1823 a výn. min. vnitra ze dne 8. ledna 1851 č. 26.721) povinnost zaplatiti za to licenční poplatek. Po výnosu min. vnitra ze dne 17. listopadu 1855 č. 14.166 nesmí licencí těchto vydávati již starostové obcí, nýbrž příslušné politické úřady okresní, pokud se týká, magistráty měst zvláštním statutem nadaných, a to bezplatně a licencí těchto nabýti lze toliko za té podmínky již, že dotyčná osoba jest zachovalá (není tedy dalších podmínek ani obmezení — srv. cit. min. výnos z r. 1881).

Co se však týče ostatních zaměstnání uvedených shora pod č. *f*) (sbíráání kostí, žíní atd.), zapotřebí jest licence udělené od příslušného politického úřadu okresního; licence tato má však předkem platnost jen pro dotyčný politický okres a musí býti vidována vždy zase politickým úřadem onoho okresu, kam dotyčná osoba vkročí. Ostatně se výslovně připomíná, že touto policejní licencí neposkytuje se právo ku nabytí vzpomenutých látek na cizím pozemku, nýbrž tohoto práva nabýti se musí jinakým způsobem; nebylo-li by v této příčině správně jednáno, postihují takovéto neoprávněné zasahování v pozemkové vlastnictví tresty naznačené v zákoně lesním a v zákonech na ochranu polí (srv. k tomu cit. min. výnos z r. 1881 a dále min. výn. ze dne 7. listopadu 1859 č. 22.203).

ad *g*) Kočovně provozované obstarávání živnostenských prací v užším slova smyslu (zaměstnání kočovných brusičů, brusičů pil, dráteníků, kartáčníků a košťářů, kotlárů, košíkářů, řešetářů neboli sítařů, deštníkářů, studnařů, zelařů, hubitelů myší, krys a hmyzů atd. atd.) nebylo dlouho jednotným způsobem u nás spořádáno, až teprve k všeobecnému naléhání obyvatelstva prohlásilo min. obchodu ve srozumění s min. financí a vnitra toto: Základní zásadou pro kočovné živnosti této skupiny jest, že všichni, kdož mimo sídlo živnosti své nabízetí míní po živnostensku práce své nezaloživše prve živnostenského závodu k tomu a neobdrževše objednávky (srv. §§ 39—41 řádu živn.), musí míti k tomu list licenční. Povolení budiž z pravidla dáno jen na 3—6 měsíců a pouze ve výjimečných případech budiž dáno hned na dobu celého roku; zejména cizincům má se dáti povolení jen na kratší lhůtu a jen tehdy, nepřičí-li se to dosavadním zvyklostem. Licence budtež vyhotoveny ve formě knížek (podobných jako jsou knížky podomních obchodníků); co do dát, jež tam obsažena býti musí, srv. blíže cit. min. výnos ze dne 23. prosince 1881 č. 2049).

Slováctí drotaři jsou ve smyslu § 17 cís. patentu ze dne 4. září 1852 č. 252 na roveň postaveni s obyvateli některých chudších krajín pokud jde o výhody a ulehčení poskytnutá pro obchod podomní a proto sluší předpisy tohoto zákona k nim vztahovati. Výjimečné toto ustanovení budiž však přísně vykládáno a nemá tedy platnosti, pokud jde o dráteníky z jiných zemí rakousko-uherského mocnářství (srv. k tomu též min. výn. ze dne 13. srpna 1879 č. 16 745).

Ve příčině ostatních kočovných živností vyhledávají se více nebo méně přísné a podrobné podmínky a obsaženy jsou zejména v těchto nařízeních: pokud jde o kotláře z vlašského okresu Auronzo min. výnos ze dne 9. srpna 1871 č. 11.175, resp. min. výnos ze dne 29. července 1871 č. 34.206, pro vlašské brusiče nožů a nůžek min. výn. ze dne 26. července 1873 č. 13.163, pokud se týká, výnos min. financí ze dne 20. července 1873 č. 16.922, dále pro vlašské cínaře výn. min. vnitra ze dne 24. dubna 1875 č. 4472, resp. výn. min. fin. ze dne 21. března 1875 č. 6480 (normy tyto, své doby prohlášené jen pro určité země, závaznými jsou nyní pro celé mocnářství, platí tedy všeobecně).

Co se týče myškářů (Viehschneidekunst) platí ještě dále předpis nejv. patentu ze dne 10. května 1781 (nundváři); živnost krysařů a jiných osob po živnostensku hubících myši a jinaká zvířata škodlivá jedy, konečně pak živnost studnařská a instalatérská smí se provozovati kočovně též jen od takových osob, kteréž nabyly k tomu potřebné koncesse ve smyslu min. nařízení ze dne 29. dubna 1874 č. 53 ř. z., pokud se týká, ze dne 9. května 1875 č. 76 ř. z. nebo 20. dubna 1875 č. 16 ř. z. Nehledě k této podmínce o nabytí koncesse sluší k nim přihlížeti se stanoviska všeobecných předpisů daných pro živnostenské úkony obstarávané kočovně, jakož shora vylíčeno bylo (srv. závěrečný odstavec cit. min. výnosu ze dne 23. prosince 1881 č. 2049).

Živnosti koncesované.

I. Pojem.

Koncesovanými živnostmi označuje zákon (§ 1 živn. ř.) ony živnosti, při kterých nutno jest z ohledů veřejných podmíniti výkon jejich zvláštním úředním povolením; jsou to jmenovitě ohledy povahy politické, bezpečnostní a vůbec rázu policejního, z nichž předepsáno jest úřední schválení za podmínku provozování těchto živností. Náležitosti k nastoupení nějaké koncesované živnosti jsou všeobecně tytéž, jako při živnostech svobodných (§§ 2—10 řádu živn.); avšak kromě toho vytčeny jsou při jednotlivých těchto živnostech ve shodě s povahou věci samé zvláštní podmínky vzhledem k osobě, která se o koncesi uchází; tato zvláštní ustanovení odnášejí se ku všeobecnému vzdělání, ku zvláštnímu předběžnému vzdělání a schopnosti, spolehlivosti a bezúhonnosti vůbec, pokud se týká, ku spolehlivosti vzhledem k dotyčné živnosti, potřebě a místním poměrům atd (§ 23 živn. ř.).

II. Rozdělení.

Dle nynějšího stavu zákonodárství živnostenského považují se za koncesované živnosti po rozumu § 15 živnost. řádu a podle dalších nařízení ministerských:

1. všechny živnosti, které cestou mechanickou nebo chemickou rozmnožují výrobky literární nebo umělecké nebo jimi obchodují (knihtiskárny, měditiskárny, ocelotiskárny, dřevotiskárny, kamenotiskárny a podobné, počítaje v to lisy šlapací atd., dále knihkupectví, zahrnujíc v to knikupectví antikvární, obchody uměleckými výrobky a hudebninami);

2. podniky, jež se zabývají půjčováním takovýchto výrobků a čítárny; k těmto t. zv. »živnostem tiskařským« počítaly se i heliografie (s použitím lisů), dále fotolitografie a hektografie v tom případě, když šlo o živnostenské rozmnožování výrobků prvé uvedených, a při druhých, když jednalo se o živnostenské použití.